

**SEEMIG „Управление на миграцията и нейното влияние в страните от Югоизточна Европа” -
международни дейности, насочени към изготвяне на стратегии, основани на доказателства**

Доклад: Системи за производство на данни за миграцията в България

Резюме на български език

Настоящото проучване има за цел да представи детайлна картина на съществуващите в България източници на информация за външната миграция на населението.

Изследването прави преглед както на административните така и на статистически източници на данни за външната миграция от гледна точка на тяхното взаимодействие, целящо осигуряването на информация, която да е достоверна, точна и да задоволява информационните потребности не само на национално, но и на международно ниво от една страна, а от друга да отговаря на международните изисквания в областта.

Изследването е направено от експерти на Националния статистически институт (НСИ) на Република България. Съгласно действащото в страната законодателство, НСИ е институцията, отговорна за производството и разпространението на статистическа информация от всички сфери на социалното и икономическо развитие, в това число и на данни за миграцията на населението. Изследването се концентрира върху периода след 2007 г., т.е. след присъединяването на България към Европейския съюз.

Законодателната рамка, регулираща процесите на външната миграция на населението обхваща:

- Закона за българското гражданство;
- Закона за гражданска регистрация на населението в Р България;
- Закона за чужденците в Р България;
- Закона за бежанците и убежището;
- Закона за влизането, пребиваването и напускането на Р България на гражданите на Европейския съюз и членовете на техните семейства.

Гореизброените закони уреждат не само правата и задълженията на лицата, обект на съответните разпоредби, но също така и тези на отговорните институции в съответната област, както и функционирането на основните информационни системи.

През периода от присъединяването на България към ЕС до днес, всички тези законодателни актове са претърпели редица промени, целящи транспонирането на Европейското законодателство в националното. Към момента, законодателството в страната отговаря

напълно на изискванията на ЕС по отношение регулирането и информационното обезпечаване на процесите на външна миграция.

Промяната в законодателството изискваше и наложи извършването на редица промени по отношение информационното обезпечаване на миграционните процеси. В периода след 2007 г. са променени или създадени редица нови канали за обмен на информация между институциите имащи компетенции в тази област.

Основни компетенции в областта на външната миграция в Р България има следните институции:

- Министерство на правосъдието;
- Министерство на вътрешните работи;
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството;
- Държавната агенция за бежанците към Министерски съвет.

Овен изброените по-горе, компетенции в тази област имат и Министерство на външните работи, Министерство на труда и социалната политика, Агенция по заетостта, Държавна агенция за българите в чужбина и други.

Националният статистически институт на България, изпълнявайки законодателно предвиденото си задължение за осигуряване на статистически данни, действа като институция обединяваща информационните потоци от всички институции, с компетенции в областта на миграцията. В тази връзка той събира, обработва и предоставя на национални и международни потребители данни за всички категории мигранти – в страната и извън нея.

При изпълнението на задълженията си за информационно осигуряване, НСИ прилага приетите и одобрени от Евростат дефиниции за различните категории мигранти, прилагайки разпоредбите на Регламент 862/2007 г. на Европейския парламент и на Съвета на Европа.

Освен информацията, чиито източник са различните административни канали в страната, НСИ провежда и специализирани статистически изследвания в областта на миграцията и миграционното поведение на населението.

Най-значителното не само предвид обхвата си, но също така и предвид обема на събираната статистическа информация е Преброяването на населението. Въз основа на въпросите включени в преброителната карта по отношение на миграцията е възможно извършването на задълбочен миграционен анализ в периода между две преброявания, което е предпоставка за разработване на адекватни политики за въздействие в тази област. Данните за миграцията, получени от преброяванията на населението се използват не само за оценяване на размера и структурата на миграционните процеси вътре в страната и извън нея, но също така и за оценяване на промените в броя на населението между преброяванията.

В допълнение към информацията от преброяванията на населението, НСИ провежда и регулярни специализирани извадкови изследвания на миграцията. Последните се използват не толкова за определяне обема на миграционните потоци и броя на мигрантите, колкото за изследване на нагласите на хората за миграция и за изграждане на профил на мигрантите.

Независимо от усилията положени от експертите занимаващи се с проблемите на миграцията на населението в различни институции, все още в страната съществуват редица проблеми свързани най-вече с обхващане на отделни групи мигранти.

От първостепенна важност в тази насока е проблемът свързан с непълния обхват на българските граждани емигриращи в други страни. Този проблем е породен от липсата на законово задължение за българските граждани да се де-регистрират от Регистъра за населението в случай на напускане на страната за период по-дълъг от една година. Независимо от това, институциите имащи компетенции в областта на миграцията и в частност НСИ полагат усилия за подобряване на обхвата на емигрантите. Добра стъпка в тази насока е използването на информация от Националната агенция за приходите за лицата, които са заявили отсъствие от страната за повече от 183 дни годишно (свързано с освобождаване от плащане на здравно-осигурителни вноски за периода на отсъствие). Друг алтернативен източник на информация за тези лица са данните от т.н. "огледални статистики" - българите, които са сменили своето постоянно местоживееене в България с такова в чужбина (по данни на други страни за броя на имигрантите в тях по държава на произход).

В заключение трябва да се посочи, че независимо от извършената до момента значителна по обем работа с цел привеждане на националното законодателство в областта на миграцията в съответствие с Европейското, изграждане на съответните национални структури и обезпечаване на проходимата информация за миграционните процеси, протичащи в страната, значителни усилия трябва да се положат за подобряване най-вече на обхвата на статистиката на външната миграция.